

PESTEN. WAT NU?

FACTSHEET: DE BELANGRIJKSTE VRAGEN EN TIPS VOOR DOCENTEN

Pesten is al jaren een probleem binnen het voortgezet onderwijs. Alle pestprotocollen ten spijt, het blijft een opgave om hier in en rond de lessen aandacht voor te hebben. Pesten gebeurt in veel gevallen buiten het zicht en pestgedrag is veelal niet eenduidig. PlayBack en Stichting School & Veiligheid zetten de belangrijkste vragen en tips over pesten op een rij.

DEFINITIE VAN PESTEN

'Iemand wordt gepest wanneer hij of zij herhaaldelijk en langdurig wordt blootgesteld aan negatieve handelingen door één of meer personen' (*Definitie van pesten, Olweus, 1992*). Deze definitie wordt regelmatig aangevuld met de volgende criteria:

- ▶ Bij pesten is er sprake van een negatieve bedoeling
- ▶ De negatieve handelingen zijn structureel tegen dezelfde persoon gericht
- ▶ Er is sprake van machtsongelijkheid

WAT KUN JE PREVENTIEF DOEN TEGEN PESTEN?

Het is zinvol te investeren in de sfeer van de klas. Zorg dat je als docent benaderbaar bent voor leerlingen. Je kunt als docent invloed uitoefenen op de groepsvorming en er voor zorgen dat leerlingen eerder naar je toekomen als er iets speelt. Vijf tips om te werken aan de sfeer in de klas:

1. Gebruik de eerste weken van het schooljaar (de gouden weken) om elkaar te leren kennen op een informele manier.
2. Wees je bewust van de fases in de groepsvorming en van jouw rol; jij bent onderdeel van de groep en leerlingen verwachten tegelijkertijd van je dat je de leidersrol op je neemt. Speel in op wat je ziet en benader je groep positief.
3. Sta elke les in de deuropening en begroet iedereen. Geef de leerlingen een hand en maak oogcontact. Blijf letten op een respectvolle omgang met elkaar. Noem leerlingen bij hun naam en laat je interesse van tijd tot tijd blijken.
4. Laat de klas gezamenlijk besluiten nemen. Dit bevordert de samenwerking.
5. Open het gesprek over pesten en/of omgangsvormen. De jongerenvoorstelling **Like** van PlayBack kan een goede aanleiding zijn.

HOE SIGNALEER JE PESTGEDRAG?

Vaak gebeurt pesten niet openlijk onder de ogen van een docent. Signaleren van pestgedrag kan dan ook lastig zijn. Een enkele pestactie wordt vaak afgedaan als 'grap', maar kan ook het topje van de ijsberg zijn. Om pesten goed te signaleren is het belangrijk te letten op de opeenstapeling van acties richting dezelfde leerling en met deze leerling goed contact te houden over zijn/haar welzijn. Het is zinvol als docenten onderling contact onderhouden als er sprake lijkt te zijn van pesten en aan elkaar rapporteren wat ze in hun klas hebben gezien.

IN DE KLAS IS SPRAKE VAN PESTEN, WAT DOE JE?

Zorg dat je de afspraken binnen jouw school over pesten kent. Elke school heeft volgens de wet 'Veiligheid op school' een aantal verplichtingen om pesten aan te pakken. De school moet een veiligheidsbeleid voeren, jaarlijks de veiligheidsbeleving van leerlingen monitoren en een aanspreekpunt voor pesten aanwijzen.

Tips voor een gesprek over pesten met leerlingen:

- Geef leerlingen klassikaal algemeen inzicht in wat pesten is, de werking van groepsdynamiek en de rolpatronen in een groep. Soms ontstaat er dan een gesprek over specifieke pestsituaties in de klas.

- Ga klassikaal een gesprek aan over de omgangsvormen op school. Laat leerlingen ook zelf omgangsvormen bedenken die ze waardevol vinden.
- Geef leerlingen individueel handvatten om de dynamiek in de groep prettiger te maken voor zichzelf en voor anderen. (Bijvoorbeeld: Geef leerlingen die graag leiding nemen concrete verantwoordelijkheid, geef leerlingen die scherp kunnen observeren de opdracht anoniem een verslag te schrijven over het gedrag klas.)
- Ga individueel met leerlingen in gesprek over hun welzijn in de groep:
 - Stel voornamelijk open vragen en laat de leerling het verhaal vertellen.
 - Luister, vat samen en vraag: wat wil je dat ik nu doe?
 - Vertel duidelijk wat je wel en niet kunt doen om de situatie te veranderen.
 - Plan een vervolgspraak op korte termijn.
 - Maak leerlingen attent op het aanspreekpunt pesten op school of schakel deze zelf in als dit meerwaarde heeft.

HOE CORRIGEEER JE PESTGEDRAG?

Het corrigeren van pestgedrag is lastig als er geen duidelijke omgangsregels gelden. Als er al gesproken wordt over hoe je met elkaar omgaat in de klas, is het makkelijker leerlingen aan te spreken op pestgedrag. Geef leerlingen die pesten een duidelijke kans hun gedrag aan te passen en geef hierbij aan welk gedrag je wel wenst. Is er geen sprake van verbetering, maak dan een stappenplan met de leerling. Probeer tijdens het corrigeren van pestgedrag het gepeste kind uit de wind te houden en gebruik je eigen omgangsvormen - of die van je school - als maatstaf.

WAT MOET JE WETEN OVER ONLINE PESTEN?

Veel pestgedrag speelt zich online af. Ook al vindt dit pesten buiten de school plaats, de effecten zijn merkbaar tot in het klaslokaal. Er ontstaat een onveilig klimaat en schoolresultaten lijden eronder.

Onderstaande punten kunnen je helpen om online pesten te voorkomen en aan te pakken:

- De meeste scholen leggen afspraken over online gedrag vast in het beleid. Zo zijn er scholen die hun pestprotocol uitbreiden met een deel over online gedrag, stel je zelf hiervan op de hoogte.
- Leerlingen kunnen soms onzorgvuldig zijn met het online zetten van persoonlijke gegevens op internet. Door te investeren in mediawijsheid, zie ook mediawijsheid.nl, kun je voorkomen dat persoonlijke informatie of beeldmateriaal van leerlingen op straat komt te liggen.
- Leerlingen kunnen zelf melding maken van vervelende dingen die hen zijn overkomen op internet. Dit kunnen ze doen op de website meldknop.nl.
- Op dit moment is er geen wetsartikel dat cyberpesten expliciet strafbaar stelt. Sommige vormen van online pesten kunnen echter wel strafbaar zijn (zoals hacking en stalking). Het is dus handig om bewijsmateriaal te verzamelen. Adviseer je leerling om screenshots te maken van chatgesprekken of de mails uit te printen.
- Betrek ook ouders bij online pestgedrag. Maak ouders bewust wat er online speelt. Dit kan bijvoorbeeld met de ouderavonden **Like Me** en **Log In** van PlayBack.

Wat doet Stichting School & Veiligheid?

Stichting School & Veiligheid ondersteunt scholen bij het bevorderen van een sociaal veilig klimaat. Dit doet zij door het geven van actuele informatie en deskundig advies via de website, trainingen, conferenties en de helpdesk. Stichting School & Veiligheid richt zich op schoolleiders, leraren, vertrouwenspersonen en leerlingen en wordt gesubsidieerd door het ministerie van OCW.

Meer informatie is te vinden op: www.schoolveiligheid.nl en www.pestweb.nl

Wat doet PlayBack?

PlayBack maakt herkenbaar, interactief en educatief theater voor jongeren, hun ouders en docenten. Zo brengt zij de dialoog op gang over maatschappelijke thema's die anders vaak onbesproken blijven. Door jongeren te laten nadenken over hun keuzes, denkbeelden en gedrag maakt PlayBack ze weerbaarder en sociaal vaardiger.

www.facebook.com/tgplayback

www.tgplayback.nl

PLAYBACK
INTERACTIEF & EDUCATIEF THEATER